

Vlada leve sredine je prezrla vprašanja naše narodne manjšine. Komunisti pripravljajo predlog zakona o naših pravicah.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO in uprava: 34131 Trst, Ul. Capitolina 3 - Telefon 744046, 744047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino: 34170 Gorica, Ulica Locchi, 2 Telefon 24-36

NAROCNINA: Letna 1000 lit., polletna 550 lit. Poštni tekoči račun: Trst 11/7000

Obnovljena izdaja - Leto XXII. - Štev. 5 (751)

TRST - 15. aprila 1970

Posamezna številka 50 lir

Periodičnost: kvindisettimane
Spediz. in abb. post. Gruppo II

Nova vlada - star program

Pretekli teden se je predstavila parlamentu nova štiristranska vlada. Predsednik Rumor je podal zelo obširno programsko izjavo, ki je sprožila najprej v senatu in nato tudi v poslanski zbornici veliko kritik in nezadovoljstva. Odobritev vladnega programa s strani senata je bila že vnaprej predvidena. Istotako se predvideva, da bo dobila zaupnico tudi v poslanski zbornici, kot je bil dogovorjeno med štirimi strankami, ki jo podpirajo.

Izhajamo tako iz najdaljše in najtežje politične krize, kar smo jih doživeli v povojni dobi v Italiji. V tem kritičnem razdobju so si desničarski krogi prizadevali, da bi prišlo do razpustitve parlamenta, kar bi kronalo njihove želje in pomenilo velik udarec za italijansko delovno ljudstvo na splošno. Proti tem nameram so se odločno postavili komunisti in druge levičarske sile. Obenem smo zahtevali naj se nemudoma sestavi čimbolj v levo usmerjena vlada, ki naj prične z izvajanjem najnujnejših socialnih reform in razpiše deželne in upravne volitve občinske volitve, skratka naj se pristopi k uresničevanju zahtev ljudskih množic.

Ako danes potegnemo zaključke, bomo ugotovili, da iz te bitke nismo izšli poraženi. Čeravno ni prišlo do take vlade, kot jo zahtevamo, beležimo nekatere uspehe, ki jih moramo upoštevati. Prepričani smo, da razpustitev parlamenta in prisilili novo vlado, da razpusti deželne in upravne volitve za 7. junija (mišljene so dežele z navadnim statutom, op. ur.).

S tem, da bo parlament lahko nadaljeval svoje delo, smo ohranili pogoje za dokončno uzakonitev statuta o delavskih pravicah, za znižanje najemninških dajatev v kmetijstvu, za dokončno odobritev zakona o «pravičnih stanovanjskih najemninah» (equo canone), itd. To še ne pomeni, da se mi komunisti s tem zadovoljujemo. Ne jemljemo za resno razne napovedi, ki nam jih je predsednik vlade v svojem govoru našteval, ker so preveč demagoške in obširne, ako upoštevamo trhe osnovne, polne protislovij, na katere se vlada opira. Predsednik Rumor je obljubil celo vrsto ukrepov med katerimi: amnestijo za prekrške med velikim sindikalnim bojem, ukrepe proti dviganju cen; reformo zakonika okazanskem postopku, demokratizacijo ustanove RAI-TV; delno znižanje davka na mezde; nekatere druge ukrepe glede investicij kapitalov in proti begu istih v tujino itd.

Ako primerjamo programski govor, s katerim se je predstavila Rumorjeva vlada, s programskimi izjavami prejšnjih večstranskih ali enobarvnih vlad, ne opažamo velikih sprememb. Iz tega lahko sklepamo, da se bo nadaljevala politika prejšnjih vlad. Se nadalje bomo deležni diskriminacij proti komunistom in socialistom proletarske enotnosti; nadaljevalo se bo z odlašanjem v izvajanju najnujnejših socialnih preosnov (zdravstvo, stanovanja, javni prevoz, šolstvo, itd.); nobenih novosti ni predvidenih v zunanji politiki. Nasproti sindikalnim organizacijam, ki so postavile vladi določeno zahtevo, je

bil Rumor v svojem govoru precej meglen. Se vedno se hoče prezirati veliko moč in vlogo sindikatov, ki zadnje čase postajajo vedno bolj odločilna sila v državi.

Kot slovenska narodna skupnost smo zaman čakali, da bo Rumorjeva vlada napovedala tudi kak ukrep za uzakonitev naših pravic. Kakor ob mnogih podobnih priložnostih smo tudi tokrat ostali razočarani. Nihče od vladnih strank, ki se pri nas lovijo za slovenske volivce, se ni spomnil na naše pravice in zahteve. To diskriminacijo do slovenske skupnosti v Italiji bo skušala naša stranka čimprej odpraviti. Nečuvno smo sporočili javnosti, da bomo v kratkem predložili obema zbornicama parlamenta osnutek zakona o pravicah naše narodne skupnosti. S tem bomo postavili sedanjo vlado in stranke, ki jo podpirajo, pred točne zahteve. Okrog katerih bomo skušali mobilizirati vso slovensko in italijansko demokratično javnost. Seveda bo ta pobuda uspešna v kolikor bomo znali vztrajati.

vzbuditi obširno zavzemanje vseh demokratičnih sil v krajevnem in širšem okviru.

Naša ocena napram sedanji vladi je torej negativna. Imamo šibko vlado, ki ima bodocnost, ker ne odraža pričakovanih in zahtev ljudskih množic. Zaradi tega se ji obetajo težki časi, posebno glede na to, da sindikalno pomlad, kateri gredo naglo naproti. Delavske organizacije so že napovedale vrsto stavkovnih pobud v podkrepitev svojih nujnih zahtev, ki terjajo tokrat od vlade posebne ukrepe: rešitev stanovanjske krize; zaustavitev naraščanja cen; odpravo neznosnega davka na mezde, itd.

Tudi bližnje deželne, pokrajinske in občinske volitve predstavljajo za novo (in vedno staro) vlado preizkusni kamen. Z naše strani smo napovedali tej vladi nepretrgno bitko, za njeno čimprejšnjo odpravo in za ustvaritev pogojev za sestavo levičarske vlade, ki bo stopila na pot izgradnje socialistične družbe.

ALBIN SKERK

Po zaslugi "razširjene" leve sredine

Novi regulacijski načrt hud udarec slovenskemu okoliškemu prebivalstvu

Po podpisu zadevnega odloka predsednika deželnega odbora dr. Berzantija, je novi splošni regulacijski načrt za tržaško občino stopil v veljavo že preteklega januarja. Sporedno s tem je občinska uprava na osnovi novega regulacijskega načrta objavila nova gradbena pravila, ki veljajo za celotno tržaško občino.

Takoj po vstopu v veljavo regulacijskega načrta in novih gradbenih pravil, so se predvsem naši slovenski ljudje v zgornji okolici znašli v nemogočem stanju. Omejitve, ki jih novi regulacijski načrt postavlja za nove gradnje v vaseh od Križa do Bazovice (razen Opčin, kjer velja druga pravila), so tako stroge, da si naš človek danes dejansko ne more sežidati nove hišice niti na prostem zemljišču v sami vasi, kaj šele v bližini vasi, kjer so si do sedaj domačini zidali nove domove.

Nova gradbena pravila dovoljujejo samo popravilo, preureditev ali gradnjo na novo hiše na mestu stare hiše v starem naselju. Kvečjemu domačin lahko prizida novo stanovanje, hlev ali kokošnjak k stari hiši. Pri tem pa mora spoštovati višino in gradbene značilnosti starega sosednega poslopja.

Vsa druga področja okrog slovenskih okoliških vasi pa so zelena, ali kmetijska, na katerih je prepovedana kakršna koli gradnja, ali pa tako imenovana «odprta področja», na katerih lastnik lahko gradi stanovanjske hiše, če razpolaga s površino 100 tisoč kv. metrov. Toda predpisi za gradnjo na teh površinah so prav tako strogi, da si ne moremo niti zamisliti, da bi lahko naš delavec, kmet, mali trgovec ali obrtnik zmogel stroškov za

njihovo urbanizacijo, ker si mora na lastne stroške zgraditi notranje ceste, postaviti vodovod, elektrovod, kanalizacijo in poskrbeti celo za odvajanje smeti. Na tako velikih zazidalnih površinah se torej lahko zidajo samo nova naselja v spoštovanju predpisanih gradbenih indeksov in pravil. Kdo pa lahko zida nova naselja v naši okolici? Kdo ima toliko denarja, da lahko kupi najmanj 100.000 kv. metrov za zidanje stanovanjskih hiš, ki ne smejo biti visoke več kot 8,5 metra? Kdo lahko potroši velike vsote denarja za popolno urbanizacijo tako velikih stavbišč?

Na vsa ta vprašanja lahko mirne duše odgovorimo. Na teh tako imenovanih «odprtih področjih» lahko zidajo stanovanjske hiše samo velike finančne družbe ali pa zadrage, katerih člani razpolagajo z velikimi denarnimi sredstvi, ali pa javne oziroma javno priznane ustanove za zidanje novih naselij v slovenskih okolici, v katerih se gotovo ne bodo naselili domačini.

Da je vse to res, se zavedajo naši okoliški prebivalci, ki si želijo sežidati novo hišico na stavbišču zraven vasi, kjer so v povojnih letih zrasle številne nove hišice domačinov. Na občinskem tehničnem uradu jim kratkoma lo povedo, da po novem regulacijskem načrtu ne morejo nič več zidati, ker je parcela vključena ali v zeleno, ali v kmetijsko področje, ali pa v «odprto področje», na katerem pa je treba imeti najmanj 100.000 kv. metrov.

Potemtakem so demokristjani in njihovi zavezniki ki upravljajo deželo, stisnili našega slovenskega prebivalca v okolici v staro vas, stare hiše, kjer naj bi

ostal in «ohranil njihovo značilnost», medtem ko si bodo lahko tujci na velikih parcelah zidali nova luksuzna naselja.

Iz pogovorov, ki smo jih imeli z mnogimi prizadeti domačini, smo se prepričali, da je novi regulacijski načrt (ki ga lahko imenujemo načrt razširjene leve sredine s Slovensko skupnostjo vred, novo sredstvo, s katerim naj bi okoliške Slovence zaprli v njihove stare vasi brez možnosti, da si lahko na svoji zemlji zidajo nove hišice, da prisilijo mlade Slovence, ki so si ustvarili družino in nimajo stanovanja, da ne bodo ostali doma pri svoji stari rojstni vasi in da se bo moral zateči v «čebelnjak» tržaške (Nadaljevanje na 4. strani)

Kandidati KPI za pokrajinski svet v Trstu

V sredo zvečer (tedaj) je bil list že deloma v tisku) je bil v Trstu pokrajinski shod komunistov. Na shodu je bila objavljena tudi kandidatna lista za pokrajinske volitve. Kandidati so: Siega Vittorio, delavec (1), Baldas Silvio, obrtnik (2), Maraschiello Gino, tehnik (3), Lunnardelli Giacinto, tehnik (4), Arigucci Nadia, delavka (5), Desanti Mario, upokojenec (6), Ugrin Vinicio, delavec (7), Bravin Sergio, delavec (8), Panizon Piero, univerzitetni študent (9), Morgutti Tullio, delavec (10), Gialuz Mauro, univerzitetni študent (11), Pohlen Aredio, železničar (12), Costa Roberto, docent na univerzi (13). Raseni An-

stransko vlado, dokončno likvidirati levo sredino ter odpreti pot za temeljit politični preokret. Nujno potreben je odločnejši boj proti politiki krščanske demokracije in proti sili, ki hoče zakrinkati svoje cilje v obrambo konservativcev in delodajalcev z demagoškimi izrazi «levičarstva» in s političnimi pustolovščinami socialdemokratov. Ožigosati je treba tudi odgovornost vodilne skupine PSI, ki še naprej sogovarja za upravo leve sredine v deželi in v poglavitnih krajevnih upravah, namesto da bi se pridružila razrednemu boju, v katerem sodeluje strankina baza.

KPI in PSIUP potrjujeta obveznosti nadaljevanja skupnega boja za rešitev problemov stanovanja, proti draginji, za zmanjšanje davkov, za davčno reformo, za reformo zdravstvene službe in šolstva, za rešitev drugih perečih problemov.

Obe stranki podčrtujeta nujnost popolne enakopravnosti slovenske etnične skupine v deželi.

Za rešitev teh problemov morajo dobiti novo vlogo krajevnih uprav, katere morajo imeti večjo avtonomijo tudi pri izbiri ekonomske politike. Volitve 7. junija morajo pomeniti težak poraz koalicije leve sredine, ki se je posluževala deželne ustanove kot posrednega strumenta osrednje oblasti in je kopicila kapitale namesto, da bi to ustanovo spremenila v strument avtonomije in razvoja.

V nadaljevanju skupne izjave KPI in PSIUP je govor o pomenu boja proti vojaškim služnostim, ki ne dopuščajo deželi, da bi vršila potrebno vlogo v mednarodnem sodelovanju; o pomenu boja proti ameriškim vojaškim oporiščem. Zato naj bodo prihodnje volitve pomemben moment boja za izstop Italije iz NATO in atlantskega zavezništva in, da bo država prenehala biti privesek imperialistične politike ZDA, ki širijo agresijo v Vietnamu, Laosu, Kambodži ter na Srednjem vzhodu.

drea, delavec (14), Derenzi Ennio, ravnatelj neurološke klinike tržaške univerze (15), Spetič Stojan, univerzitetni študent (16), Košuta Dorina, gospodinja (17), Jurisevič Mario, uradnik (18), Wilhelm (Guglielmi) Rudolf, delavec (19), Iskra Romano (Boris), univerzitetni študent (20), Hrovatin Ivana (Stanka), učiteljica (21), Fontanot Gino, delavec, volilno okrožje Milje, Colli Mario, časnikar, volilno okrožje Dolina, Stoka Slavcljub, časnikar, volilno okrožje Devin-Nabrežina. (Številka v oklepaju odgovarja številki volilnega okrožja. 21. volilno okrožje obsega kraje od Bazovice do Opčin).

Stoletnica rojstva Vladimirja Iljiča Lenina

Leninov človeški lik

Ob stoletnici Leninovega rojstva so v Sovjetski zvezi natisnili jubilejno izdajo spominov sodobnikov na Lenina. Iz te izdaje so povzeti v izvirnih odgovori Nadežde Krupske, Leninove soproge, na neko anketo iz leta 1935.

Lenin ni bil posebno močan. Bil je živahen in gibčen. Rad se je sprehajal. V stanovanju je nenehno hodil iz enega kота sobe v drugi kot. Med hojo po sobi je vedno razmišljal o čem in takrat je stopal po prstih. Tega se je naučil v času emigracije, ko sva oddajala sobe. Zelo verjetno je s takšnimi gibi po prstih dosegel večjo koncentracijo.

S telovadbo se ni ukvarjal, rad pa je imel kegljanje. Plaval je in se izredno rad vozil s kolesom. V izgnanstvu se je rad drsal.

Med boleznijo se je izredno trudil, da se ne bi kaj spremenilo v njegovih navadah. Tudi takrat je skušal vse napraviti izredno hitro. Njegova mimika in gestikulacija sta bili vedno izraziti.

Pogosto se je smejal. Nasmejal se je tudi do solza. Govoril je tako naglo, da so ga stenografi komaj dohitevali. Njegov govor je bil izrazit. Govoril je preprosto, tipično rusko. Vedno se je zelo temeljito pripravljala za svoje nastope. Govoril je z zanosom. Kadar se je pripravljala za nastop, je imel navado, da je v sobi šepetal svoj govor ali pa članek, ki ga je sestavljal. Med govorom ni trpel vpadanja in zastavljanja vprašanj.

Vedno je bil velik optimist. V zaporu je bil nenavadno vzdržljiv. Po tistem je popeval in poživljal.

Pisal je zelo naglo in uporabljal kratice. Njegov rokopis je bil vedno čitljiv, kadar je pisal tisto, kar ga je zlasti zanimalo.

Imel je izreden vizualni spomin. Odlično si je zapomnil ljudi in strani prebranih knjig.

Naravo je izredno ljubil. Rad je imel hribe, gozdove in sončne zahode, kombinacije barv v naravi.

Svoji obleki je posvečal malo pozornosti.

Nepojmljivo je ljubil glasbo, zlasti Wagnerja. Bil je muzikaličen in glasbo si je lahko zapomnil. Izmed instrumentov je imel zlasti rad violino, pa tudi klavir je rad poslušal.

Vrtnega cvetja ni prenašal in ga tudi ni imel v sobi, zato pa je bil vedno, kadar je mogel, prinesel poljsko cvetje ali gozdno zelenje.

Med bivanjem v Sibiriji in Franciji je trpel zaradi pogoste nespečnosti. Jutra so bila zanj težka. Pozno je legel in slabo spal, kljub temu pa ni nikoli padel v melanhonijo in apatijo.

V odnosih z ljudmi, s katerimi je sodeloval, je bil poln takta. Bil je tako občutljiv, da je takoj reagiral, vendar zelo obzirno. Kadar se je razburil, je pogosto prebledel. Vznemiril ga je vsak javen nastop in takrat se je navadno izogibal vsakemu drugemu pogovoru.

Bil je somokritičen in zlasti do sebe strog.

Vladimir Iljič Lenin (Uljanov), ustanovitelj boljševizma in prve socialistične države na svetu, se je rodil 22. aprila 1870 v Simbirsku (sedaj Uljanovsk). Vse svoje življenje je posvetil Leninu delu za ljudstvo. Vodil je nepomirljiv boj proti vsem sovražnikom delovnega ljudstva in revolucije. Revolucionarnemu gibanju se je Lenin priključil, ko mu je bilo šele 17 let. Leta 1895 je bil Lenin aretiran, leta 1897 pa je bil pregnan v Sibirijo. Niti v ječi, niti v pregnanstvu ni opustil revolucionarnega boja. Leta 1900 je Lenin odšel v inozemstvo, kjer je ustanovil časopis Iskra. Leninova Iskra je gradila partijo revolucionarnih marksistov, pripravljala je revolucijo. Leta 1905 se je Lenin vrnil v Rusijo, da bi neposredno vodil revolucionarno gibanje. Prva ruska revolucija (leta 1905) je bila premagana in Lenin je odšel zopet v inozemstvo, kjer je razvil veliko aktivnost v boju za partijo in revolucijo. Ko je bil leta 1917 carizem premagan, je Lenin prišel v Petrograd (sedaj Leningrad). Vodilja revolucije je povedel narod k zmagi. Pod vodstvom Lenina so delavci in siromašni kmetje v Rusiji izvršili oktobra 1917 največji prevrat v zgodovini sveta, socialistično revolucijo. Oblast v Rusiji so prevzeli sovjeti in ustanovljena je bila Zveza sovjetskih socialističnih republik. Narodi, je govoril Lenin, morajo biti svobodni in enakopravni.

Lenin o nacionalnih vprašanjih

Mnogokateri imenujejo Lenina »genij«, vendar se ta definicija zdi prehitro izrečena, skorajda žaljiva za človeka, ki je bil vse prej kot vase zaprt mislec in suhoparen teoretik in raziskovalec. Brati Leninova dela, pomeni živeti se v njegov čas, razumeti trenutne potrebe, ki so ga v določenih polemiki ali razpravi vodile in ga tudi pogojevale. Celotno protislovje so v Leninu, in vsa so opravičljiva v trenutku, ko iz besed veje ta zgodovinski duh in dialektika, kot jo je imenoval Gramsci, »filozofija prakse«.

Ze same okoliščine, v katerih so njegova teoretična dela nastajala, so skrajno zanimive in so bile predmet knjig, filmov, pripovedi, marsikdaj tudi mitiziranih legendarnih iznakaženj. Naj omenimo samo, da je Lenin pisal znamenito »Državo in revolucijo« skriv v seniku, na drugi strani jezera ob finskem zalivu, pri vasi Razliv, kamor so mu tovariši nosili pisma in hrano. Lenin je mirno preživel nekaj mesecev v veliki kopi sena, v katero je vdolbel prostor za spanje in kovček, na nekaj metrov oddaljenem štoru pa kopljal na majhne listke eno izmed svojih najznamenitejših del.

Raznolikost funkcij, ki jih je v življenju združeval v sebi, je Lenina pogojevala tudi pri njegovem sicer harmoničnem teoretičnem delu. V glavnem pa izhajajo njegova teoretična dognanja iz treznega in poglobljenega

razmišljanja spričo stvarnih potreb ruske in svetovne revolucije.

Tako, na primer, glede načelnega vprašanja odnosa med narodi: nacionalnega vprašanja, ki je v Rusiji bilo »detonator« revolucije, prav v tolikšni meri, kakor nerešeno agrarno vprašanje in vojna.

Lenin ni poznal taktiziranja, ne dvojnih mer, ne subtilnih razlikovanj. Ni slučaj, torej, če je nacionalno vprašanje obdelal po definiciji osnovnega razmerja med zatiranim in zatirajočim narodom, oziroma njegovim vlada jočim razredom in se po tem dokopal do jasnega zaključka, da je naloga delavskega razreda zatirajočega (velikega) naroda pomagati narodu, da se osvobodi in to tudi do tiste mere, ko bi zatirani narod vsled samoodločbe uresničil odcepitev od večjega.

Pravica do samoodločbe je ena izmed bistvenih točk Leninovega nacionalnega programa. Morada se danes zdi sama po sebi umevna, toda priznati moramo, da sta prav izvajanje te pravice in vpliv mednarodnega komunističnega gibanja, ki ga je Lenin navdihoval, pretresla svet v protikolonialnih vojnah, ki so zrušila kolonialni imperij in položila temelje za protimperialistično fronto v svetu danes. Kako gre tolmačiti to načelo jasno dokazujejo primeri, ki jih je Lenin v svojih časih jemal za primer, Severne Irske in Finske,

da o azijskih narodih ne govorimo.

V obeh primerih je Lenin postavil jasno načelo, da se morajo komunisti zavzemati za samoopredelitev, samoodločbo teh narodov, vključno do odcepitve. V prvem primeru, Severne Irske, ni kapitalistična Anglija uresničila tega načela. Pač pa ga je uresničila angleška KP, ki je po sporazumu z irskimi komunisti privolila v to, da je KP Irske razširila svojo organizacijo v Ulster (Sev. Irsko) in vključila vanjo vse tamkajšnje partijske organizacije.

Različno in načelno je ravnila ruska komunistična partija z Leninom na čelu takoj po zmagi oktobrske revolucije. Tedaj se je postavilo vprašanje Finske, ki je bila vključena v carski imperij Neodvisnost je Fincem Lenin ponudil naenkrat, skorajda brutalno, kljub temu, da je na finskem prevladala reakcijska buržoazija. Dekret o neodvisnosti Finske pa je bil praktična uveljavitev načela samoodločbe narodov in pravice do odcepitve in ostvaritve lastne državne tvorbe.

Enako se je Lenin ravnal do narodnih manjšin in narodnih skupnosti v Zakavkazju in Srednji Aziji, kjer so bili Gruzini, Azerbajdžanci, Armeni, Tadžiki, Kazaki, Uzbeki in Turkmeni s Kirgizi nečloveško zatirani po velikoruski buržoaziji in carizmu. (Nadaljevanje na 4. strani)

Šola namesto spomenika

Po lanskoletni komemoraciji, ko so se preživel udeleženci VI. političnega tečaja ob 25. obletnici nemške diverzije na Cerkno (27. januarja 1944) poklonili spominu 47 padlih tovarišev, se je porodila dokaj nenavadna zamisel oziroma pobuda, da bi se namesto spomenika zgradila šola.

V pičlem letu se je ta pobuda začela razraščati in spreminjati v vseslovensko akcijo. V pokroviteljski odbor, ki ga vodi dr. Joža Vilfan, so pristopili številni ugledni javni in družbeno politični delavci. Imenovan je bil tudi delovni odbor.

Šola-spomenik ljudski revoluciji v Cerknem, bo šola, ki bo posebno pozornost posvečala pouku novejših zgodovine in bo kot taka ogledna šola, saj bo svoje izkušnje prenašala tudi na druge slovenske osnovne šole. V iskanju novih metod pouka se bo naslanjala na velike tradicije Cerkljanskega, ki imajo svoje korenine v zagonu vzgojnega in kulturnega dela, ki je pred in po kapitulaciji fašistične Italije na tem področju nastal po 25 letih zatiranja slovenskih šol in kulture na sploh.

Uresničitev te zamisli pa je odvisna seveda tudi od finančnih sredstev. Cerkno je na območju idrijske občine in zato je pri tamkajšnji banki odprt poseben tekoči račun. Na ta tekoči račun pošiljajo posamezniki pa tudi organizacije svoje prispevke.

Pokroviteljstvo in delovni odbor pozivata vse bivše borce tečajnike partijske šole v Cerknem in skratka vso slovensko javnost, da prispevajo v sklad za izgradnjo šole-spomenika NOB v Cerknem. Tekoči račun sklada pri banki v Idriji je št. 5202-625-66.

Srečanje šol Nabrežina - Vič

Slovensko prosvetno društvo Igo Gruden v Nabrežini bo priredilo srečanje šolske mladine iz Viča pri Ljubljani in iz Nabrežine. Srečanje bo v soboto 18. aprila ob 16. uri v dvorani Albert Sirk v Križu.

Spored je naslednji:

1. Čajkovski: Pomlad valček, balet, nastopajo otroci iz Viča.
2. Ludvig van Beethoven: Vilinske gosli, Slike na nebu; Joseph Haydn: Jesensko listje, poje šolski zbor iz Viča.
3. Literarni in glasbeni nastop učencev nabrežinske osnovne šole in gojencev nabrežinske podružnice šole Glasbene matice.
4. Literarni in glasbeni nastop učencev osnovne šole iz Viča.
5. Narodne pesmi: Čej so tiste stazice, Moj očka ima konjca dva, Oj lepo pe res na deželi, poje zbor osnovne šole iz Viča.
6. Cuhet Mhe: Concertino v G-duru, igra harmonikarski orkester glasbene šole Vič-Rudnik.
7. B. Kovačič: Odmev v gorah, balet, nastopajo otroci iz Viča.
8. Recitacije pesmi Iga Grudna, nastopajo nabrežinski otroci.
9. Radovan Gobec: Moj oče je v hosti partizan, Pesem bratstva in edinstva, poje zbor osnovne šole iz Viča.
10. G. Beierberg: Mazurka, balet, nastopajo otroci iz Viča.
11. W. A. Mozart: Pridi pomlad, skupni nastop zborov osnovne šole Vič in Kraški slavček iz Devina. Nabrežine ob spremljavi harmonikarskega orkestra glasbene šole Vič-Rudnik.

KONCERT

Pevskega zbora
JACOBUS GALLUS
ob 25-letnici

Sobota, 18. apr. 1970 ob 21. v Kulturnem domu v Trstu
Dirigent: *Ubaldo Vrabec*
Spored: J. Gallus: Adolascensulus sum ego; J. Gallus: Nemo placet; K. Pahor: Oče naš hlapca Jerneja; V. Ukmar: In če sem samo vetru brat; R. Simoniti: Starica za vasjo; A. Lajovic: Pomladni spev; I. Tanjev: Sončni vzhod; U. Vrabec: Bilečanka; N. Cain: Deep River; U. Vrabec: Vsakdo ima svoj posel (prva izvedba); U. Vrabec: Slep je, kdor se s petjem ukvarja (prva izvedba); K. Boštjančič: Zabučale gore; U. Vrabec: Polka je ukazana; U. Vrabec: Bratci veselji vsi.

Koncert v avditoriju RAI v Trstu

Tržaški sedež RAI Italijanske radiotelevizije prireja javni koncert s sodelovanjem violinista Igorja Ozima, profesorja na Musikhochschule v Koelnu, in pianista Marijana Lipovška, rektorja ljubljanske Akademije za glasbo. Koncert bo v sredo, 22. aprila ob 21. uri v Avditoriju »A« v ulici Fabio Severo 7. Spored vsega vso violinso produkcijo tržaškega skladatelja Marija Kogoja in sicer »Andante« in zbirko »Sedem skladb«. »Tri glasbene misli« Jožka Jakoniča in »Rapsodijo št. 1« Marijana Lipovška. Skladbe Goričana Jožka Jakoniča (1903-1954), napisane v letih 1922 in 1923, ko se je skladatelj učil na dunajskem konservatoriju pri Richardu Straussu in Egonu Lustgartnu, bodo doživeli prvo izvedbo; »Tri glasbene misli« so ena najtehtnejših skladb goriškega skladatelja, čigar delo je bilo pred kratkim ocenjeno kot pomemben prispevek glasbeni produkciji v naših krajih. Vstop z vabili, ki bodo interesantom na razpolago na dan koncerta v veži sedeža radijske postaje.

Lenin in nacionalna vprašanja

(Nadaljevanje s 3. strani)

mu. Po zmagi revolucije, in marsikdaj se to zgodovinsko obdobje pozablja in pudarja v pretirani meri naslednje, centralistično državniško obdobje, so se v Srednji Aziji, Zakavkazju in Sibiriji oblikovale nove neodvisne državne tvorbe, ki so dale azijskim narodom in narodnostnim vzgon za pravično opredelitev (marsikdaj je šlo za plemena brez nacionalne koncepcije). Šele pozneje, leta 1926, so te državne tvorbe vstopile v federacijo z rusko sovjetsko republiko in postavile temelje ZSSR.

Kakšna so bila Leninova stališča do narodnostnih manjšin? Lenin je sodil, da predstavljajo težnje narodnostnih manjšin po osamosvojitvi in demokratičnih pravicah neoddeljiv element revolucionarnega procesa celotne skupnosti in da je naloga proletariata, tako manjšinskega, kakor tudi proletariata večinskega naroda, da se bori zanje in jih praktično uresničuje v svojih vrstah. Na II. kongresu RSDDP (ruske socialdemokratske partije) je Lenin začel žolčno polemiko z voditeljem menjševikov Martovim v zvezi z vprašanjem jezika delegatov. Lenin je bil mnenja, da ruščina vsekakor ne sme prevladovati in da morajo neruski delegati govoriti v materinščini. Nasprotoval je predlogu, naj bi bila večjezičnost na kongresu samo načelo, ki bi se praktično ne izvajalo in imenoval to »oportunizem« v nacionalnem vprašanju.

Obenem pa je Lenin ostro zagovarjal enotnost delavskega razreda v skupnem boju proti buržoaziji. Manjšinska buržoazija teži po uresničenju lastnih privilegijev, četudi po dogovoru z zatirajočim meščanstvom in na škodo lastne narodnosti. Od tod vodilna vloga proletariata tudi v nacionalnem boju. Odklanjal pa je vsakršen poskus delitve proletariata, ki ga družijo skupni eksploatacijski proces v tovarnah in na poljih. Nacionalizem je ideologija tistih, ki si želijo oslavitve proletariata in kompromisov med buržoazijami z delitvijo privilegijev nad njim.

Odklanjal pa je tudi pojem, da je demokratični boj manjšin povezan samo z jezikovnim vprašanjem. Narodnostno vprašanje pogojuje socialni spopad v državi in ni, kakor tudi ne bo, enakopravnosti narodov (večine in manjšine), ako se z nacionalno enakopravnostjo ne uresniči tudi družbenogospodarska enakopravnost skupnosti. Ta pa je mogoča samo z zrušenjem kapitalističnega sistema izkoriščanja in uresničenjem takega družbenega sistema, v katerem ni dano buržoaziji, da bi preko svoje lastnine in izkoriščanja zatirala druge skupnosti.

Zanimiva je, končno, polemika, ki jo je Lenin sprožil proti Stalinu neposredno pred kongresom VKP(B), ki se ga sam ni mogel udeležiti zaradi paralize. Bilo je neposredno pred smrtjo in mnogi imenujejo dokument, pismo delegatom kongresa, napisano med decembrom 1923 in januarjem 1924, tudi Leninov »testament«. V njem je Lenin opozoril na Stalinove napake in predlagal, naj bi ga zamenjali v vodstvu partije. Obenem pa je začel polemiko proti velikoruskim težnjam in odstopanju od načelnega odnosa do narodov v SZ z uveljavljanjem predloga o »avtonomizaciji« manjšin. Avtonomija v okviru ruskega naroda, je trdil Lenin, ni enakoprav-

nost! Res je kongres vsaj ta del njegovega pisma sprejel in je pozneje prešel v ustavna določila.

V njem je Lenin še zadnjič, malo pred smrtjo, opozoril na nujnost načelnega odnosa do nacionalnega vprašanja tudi v vsakdanji praksi. Zavedal se je, in pozival tovariše k temu, da so zatirani narodi občutljivi in da mora proletariat večinskega naroda biti dvakrat obziren, ker stoji za njim dolga zgodovina zatiranja, za katero ne nosi odgovornosti. Opozarjal je na nevarnost centralističnih ukrepov in ukazovanja, ki omejuje samostojnost narodnih manjšin držav v SZ in še zadnjič opozoril proti strupu nacionalizma...

Potem je omagal. Komunisti v svetu, naj spomnimo samo na njegovega koreferenta na III. kongresu Kominterne Ngujena Ai Quoca (Hošimina), uresničujejo Leninova načela o samoodločbi narodov in zaradi teh je njegova in njihova misel tako privlačna za male in zatirane narode, narodnostne manjšine in vse revolucionarne sile, ki se bojujejo z imperializmom.

Novi regulacijski načrt

(Nadaljevanje s 1. strani)

ga predmestja, kjer že prevladuje italijansko prebivalstvo; da omogočijo gradnjo novih naselij v okolici z naselitvijo tujcev, ki naj jim bi slovenske stare vasi služile za »folklorni okras« in končno, da uresničuje načrt, ki so ga začeli izvajati z gradnjo begunskih naselij, o potujčevanju zgornje slovenske okolice.

Vse to nam potrjujejo nova gradbena pravila. Vsi ostali izgovori sestavljalcev novega regulacijskega načrta, da hočejo z njim ohraniti značilnosti tržaške zgornje okolice, so le izgovori za načrt o raznarodovanju slovenskih krajev, ki ga je na bolj grob način zasnovala tržaška občinska uprava že pod Bartolijevega županovanja, ko je sestavila regulacijski načrt, ki je predvideval naselitev med Križem in Bazovico 105.000 novih prebivalcev. Deželna uprava je ta načrt sicer spremenila, postavila pa je takšne gradbene omejitve za slovensko domače prebivalstvo, da nima nobene možnosti razvoja, hkrati pa omogočila, kot smo že omenili, gradnjo novih naselij na velikih površinah, ki bodo prav tako omogočile postopno uresničitev načrta Bartolijeve občinske uprave.

Zato je treba to nakano preprečiti in storiti vse za spremembo novega regulacijskega načrta, da bomo omogočili domačinom, da ostanejo na svoji zemlji, hkrati pa preprečili načrtno gradnjo novih naselij za tujce.

Zanimiva razstava na Opčinah

Prosvetno društvo TABOR na Opčinah vabi na razstavo del domačih slikarjev, kiparjev, fotografov in drugih amaterjev, ki bo v Prosvetnem domu na Opčinah od 18. do 26. aprila. Razstava bo odprta ob praznikih od 10. do 13. in od 16. do 19. ure, ob delavnikih pa od 19. do 21. ure.

**Cenjene naročnike
prosimo, da poravnajo naročnino.**

**Celoletna naročnina
znaša samo 1.000 lir.**

Uprava Dela

VII. O ljudskem športu, njegovih problemih in težavah

Razgovor s predstavnikom športnega združenja Union

Po razgovorih z voditelji športnih društev v slovenskih vaseh, smo se srečali s predstavnikom športnega združenja Union. To združenje vključuje športnike, ki živijo v neposrednem predmestju Trsta. Luciano Ferluga nam je povedal naslednje:

«Športno združenje Union smo ustanovili leta 1965. Mladina iz Lonjerja, Podlonjerja in s Katinare se je zavzela za ustanovitev tega združenja. V športni dejavnosti je videla, da se bolje spozna tudi z drugimi problemi mladine. Čeprav smo se zavedali, da so naše možnosti omejene, smo bili vendar prepričani, da bomo doprinesli na področju športnega udejstvovanja svoj delež. To smo poudarili tudi v statutu našega združenja. Športno združenje Union je bilo ustanovljeno ne le z namenom, da razširi šport med vso mladino na našem območju, ampak tudi zato, da neha biti šport predmet privilegiranih in da z uveljavitvijo določenih reform postane do-

stopen vsem slojem.

Športno združenje Union je doslej posvečalo veliko pozornost nogometu. V bližnji bodočnosti pa upamo, da se nam bo posrečilo ustanoviti tudi košarkarsko ekipo. V petih letih delovanja združenja nam je uspelo ustanoviti tri nogometne ekipe, ki nastopajo na različnih tekmovanjih. Za Union nastopajo: članska ekipa, mladinska ekipa in naraščajniška ekipa. Uspehi bi lahko bili večji. Težave imamo z igrišči. Nimamo lastnega igrišča. Kar zadeva izbire smeri, po katerih deluje združenje, smo povsem zadovoljni. Čeprav še nismo rešili vseh naših problemov, smo v petih letih delovanja pridobili mnogo izkušenj in zato mirno gledamo v bodočnost.

Nekatera društva se poslužujejo tudi tujih igralcev. O tem problemu smo mnogo govorili tudi mi. Ko smo ustanovili naše združenje, smo se zavedali, da ne bo mogoče delati samo s slovenskimi elementi. Predvsem zato, ker teh ni dovolj na razpolago v našem okolišju, pa tudi zato, ker smo menili, da ne bi bilo pravilno izključevati iz športnega udejstvovanja italijanske mladince, ki so pripravljene sodelovati. Sodelovanje športnikov obeh narodnosti je koristno.

Glede »odkupovanja« igralcev je predstavnik združenja Union izrazil naslednje: »Moram vedeti, zakaj je prišlo do takega stanja in zakaj se je močno uveljavila tendenca med nogometnimi klubi, slovenskimi in italijanskimi, po »odkupovanju« in »prodaji« igralcev. Lahko rečemo, da smo bili priča »boomu« nogometnih ekip. Vsako moštvo je skrbelo na začetku, da si pridobi potrebno število igralcev, da lahko nastopa na prvenstvih. Danes pa je položaj drugačen in mnenja sem, da morajo društva, ki gojijo nogomet, posvetiti veliko pozornost vzgoji naraščajnikov. Če bomo delovali v tej smeri, ne bomo imeli, vsaj v taki meri, takšno nezno stanje.

O sodelovanju med športnimi in prosvetnimi društvi je predstavnik združenja Union dejal: »Prepričan sem, da je prav v tesni povezavi med športom in prosveto rešitev raznih problemov, ki tarejo slovenska športna društva. Če bi obstajala ta povezava, verjetno ne bi bilo prišlo do degeneracije, kot je npr. »prodaja« igralcev, nesmiselno iskanje golov, kampanilizem itd.»

In za zaključek še beseda v zvezi z odnosi med športnimi društvi: »Sodelovanje med športnimi društvi, ki gojijo nogomet, je razvito samo na področju izmenjave igralcev, medtem ko vsi čutimo potrebo po tesnejšem sodelovanju, ki bi omogočilo širše sodelovanje.»

Razgovor zapisal:
BORIS GOMBAC

V počastitev spomina

V počastitev spomina pokojne mame Angele Žagar in mame Antonije Grgič iz Padrič darujeta Milka in Lojze Žagar 5.000 lir za Delo.

V počastitev spomina pokojne žene Marije Žerjal iz Boljunca daruje žalujoči soprog 1.000 lir za Delo.

Namesto petih nageljčkov na krsto pokojnega Daria Ferro daruje Niko Škamperle 500 lir za Delo.

V počastitev spomina Alberta Perica iz Saleža ob prvi obletnici njegove smrti daruje M. Kapelj 500 lir za Delo.

SMRTNA KOSA

Silvo Brišček

(Repnič)

Na velikonočni praznik je pri prometni nesreči v Nabrežini izgubil življenje tovariš Silvo Brišček iz Repniča.

Pokojni Silvo je bil partizan. Bil je med prvimi v njegovi rodni vasi, ki so se odzvali klicu borbe. Boril se je v enotah IX. korpusa. Bil je odlikovan z redom za hrabrost in zasluge za narod.

Žalujemo svojcem, materi, bratu in sestri, izražamo občuteno sožalje.

Marija Žerjal

(Boljunec)

Preteklega 27. marca so v Boljuncu pokopali Marijo Žerjal. Pokojna Marija je bila zavedna tovarišica. Rojena je bila leta 1905 v Pliskovici na Krasu. Se mlada sestra je preselila v Trst, kjer je našla zaposlitev. V Trstu je spoznala Josipa Žerjalo iz Boljunca, s katerim se je poročila.

Pokojna tovarišica je bila skrbna žena in mati, zavedna Slovenka. Tudi svojega sina je vzgojila v naprednem duhu, kar je potrdilo tudi dejstvo, da je kot šestnajstleten fant odšel k partizanom. Tu di sama je sodelovala kot aktivistka v osvobodilnem boju.

Ohranili jo bomo v trajnem spominu. Vsem žalujočim svojcem izrekamo občuteno sožalje.

Sporočamo žalostno vest, da naša je za vedno zapustila naša nepozabna Marija Žerjal. Pokopali smo jo v Boljuncu dne 27. marca 1970. Ob tej priliki se zahvaljujemo vsem, ki so se udeležili pogreba vsem, ki so z nami sočustvovali in vsem darovalcem cvetja.

Žalujoči soprog Josip, sin Brund Meri in Majda.

Družnam Grgič-Zagar s Padrič ki sta bili tako prizadeti zaradi smrti, izražamo občuteno sožalje
Uredništvo Dela

DELO
glasilo KPI za slovensko
narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.
Torrebianca 12